

Зміст

<i>Про книгу</i>	7
<i>Про автора</i>	9
 Розділ 1	
Французький триколор: свобода, рівність, братерство	11
Розділ 2	
Юніон Джек: затишна родинна атмосфера	25
Розділ 3	
ООН: кепська вексилологічна прикмета	47
Розділ 4	
Коли на прапорах ставлять хрест	62
Розділ 5	
Злетити й падіння європейських імперій	80
Розділ 6	
Вексилологічне танго	94
Розділ 7	
Американська мрія	111
Розділ 8	
Вантажте помаранчі бочками	125
Розділ 9	
Агов, слов'яни!	142
Розділ 10	
Серпом по стягу	153
Розділ 11	
Єврейська змова	178

Розділ 12	
Панафриканські барви	188
Розділ 13	
Панарабські барви	205
Розділ 14	
Півмісяць на прапорах	221
Розділ 15	
Сонце на прапорах	232
Розділ 16	
Самобутні африканські прапори	242
Розділ 17	
Британські острівні колонії	250
 <i>Післямова</i>	 260

Про книгу

Вам неймовірно пощастило! Ви тримаєте в руках таку цікаву книгу, що, можливо, варто попередити близьких про те, що якийсь час ви будете недоступні. Також хороша ідея — взяти відгул на роботі.

Ця книга — про прапори. Щоправда, прапори — це лише привід, щоб зануритися в найцікавіші історії країн усієї земної кулі.

Більшість прапорів — це доволі невігадливі рисунки. Та якщо ви знаєте, чому та чи та держава обрала певний дизайн прапора, найімовірніше, ви маєте загальне уявлення про історію, географію та культуру цієї країни.

Приміром, зірка на прапорі Демократичної Республіки Конго нагадує нам про те, що Артур Конан Дойл назвав найбільшим злочином проти людства. Орел на прапорі Мексики — про те, як ацтеки принесли в жертву богам доньку вождя сусіднього племені. Зірки на прапорі Тувалу — про дивовижний казус у назві країни.

А ще прапори — це лайфхак, завдяки якому ви можете відкопати з глибин своєї пам'яті довідку про країну. Адже відомо: якщо вам необхідно щось запам'ятати, найлегше це

робити через візуальні образи. Побачите прапор Індії — і образ Махатми Ганді та його ідеалів спливає в пам'яті сам собою!

У цій книзі ми порозмовляємо про прапори всіх країн світу. На якихось зупинимося докладніше, а якимось приділимо лише дрібку уваги. Я не прагнув зробити це видання вичерпним довідником. Головний критерій, за яким я відбирав матеріали, — щоб читачеві було цікаво.

Отже, ласкаво просимо до дивовижного світу прапорів! Умощуйтеся зручніше й отримуйте задоволення: буцім ви спостерігаєте за сходом сонця на прапорах Кірібаті або Антигуа та Барбуди.

Про автора

Зізнаюся, я — не професіональний письменник і не науковець. Заждіть, не закривайте книгу! Адже певний стосунок до написання текстів я маю. Колись працював журналістом, а зараз я — один із найпопулярніших блогерів в Україні.

За діяльністю я — серійний підприємець. Також недавно працював певний час міністром в українському Кабміні.

Захоплення прапорами в мене з'явилося ще в дитинстві, коли тривав чемпіонат світу з футболу 1994 року. Тоді я відпочивав із дідусем і бабусею в Криму, і ми щочі переглядали прямі трансляції матчів у нашому невеликому готельному номері під горою Аю-Даг.

Звідтоді в моєму житті чимало змінилося. Пристрасть до футболу трохи охолола, до Криму наша родина більше їздити не може через окупацію, але інша пристрасть, якої я набув під час того чемпіонату, залишилася зі мною на все життя — це прапори.

Я й досі не можу пояснити, чому в мене викликали такі теплі почуття кольорові прямокутники в кутку екрана поряд із рахунком матчу. Адже тоді я не знав, що за кожним із них криється цілий світ, що наука про прапори має назву «вексилологія».

Однаке про щось я почав здогадуватися вже тоді. У першому матчі між США і Швейцарією я зауважив, що прапор останньої не прямокутний, як в інших, а квадратний (збір-на Ватикану в тому чемпіонаті участі чомусь не брала). А в другому матчі між Італією та Ірландією я дивувався схожості їхніх стягів.

Свою пристрасть я втілював у життя поступово. Спершу вона виявлялася в тому, що я зберігав у нотатках усілякі цікаві факти про прапори, що траплялися мені на очі. Потім я почав періодично робити пости про прапори у своїх соціальних мережах (на подив своїх 400 000 фоловерів, які підписувалися на мене явно не через це). Потім я створив окремий Telegram-канал «Прапори з Дмитром Дубілетом».

Ідея написати книгу про прапори в мене з'явилася кілька років тому. Пам'ятаю, як я здивувався, що книги на цю тему представлені лише або довідниками, або виданнями для дітей. Я мав переконання, що таке потрібно виправити, але через брак часу я щоразу це відкладав.

І от, нарешті, настала зручна нагода втілити свій задум. З одного боку, наш Кабмін саме відправили у відставку, з іншого — світ охопив коронавірусний локдаун. От і з'явився ідеальний час для написання книги!

Два роки праці — і готове видання у ваших руках! Сподіваюся, я зможу інфікувати своєю вексилологічною пристрастю і вас.

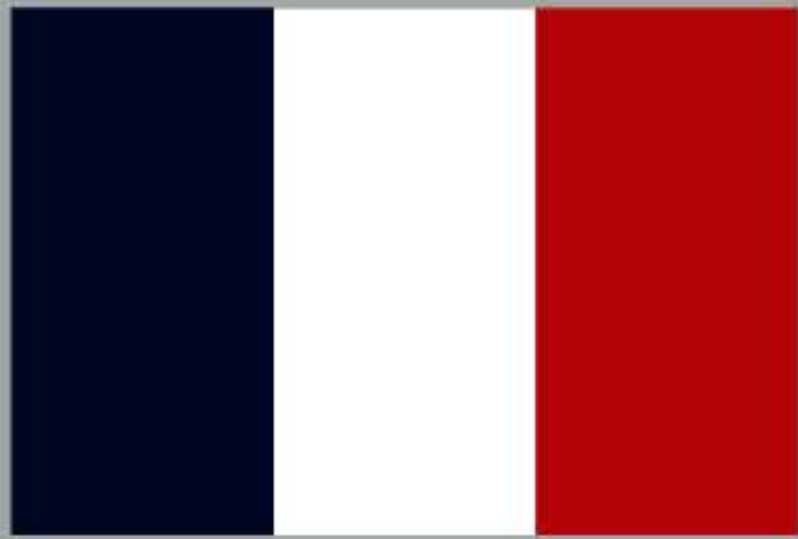
Розділ 1

Французький триколор: свобода, рівність, братерство

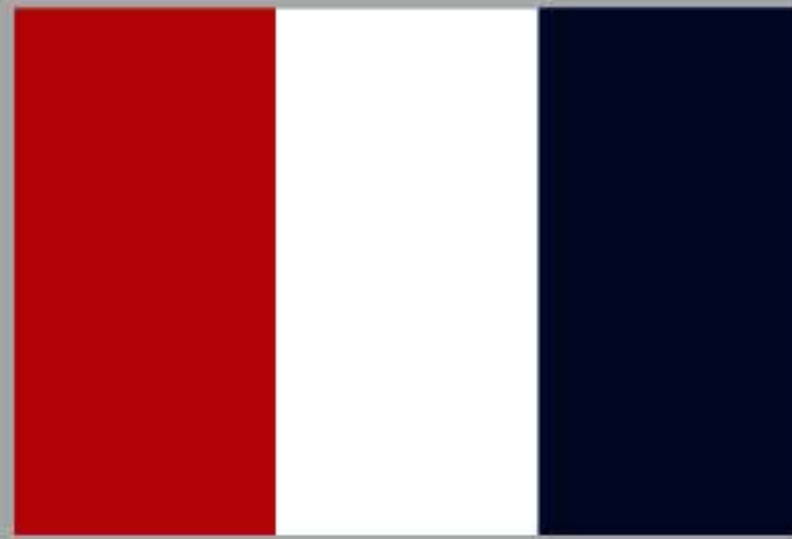
Наприкінці XVIII століття, упродовж 1789–1799 років, у Франції відбулися катаклізми, що увійшли в історію під назвою Велика французька революція. Ці події перевернули в Європі все догори дригом: спричинили зникнення абсолютної монархії, утягнули країни в наполеонівські війни й кардинально перекроїли європейську політичну мапу.

Революції належить важливе місце й у вексилології, адже вона дала світові всім відомий французький триколор, один із наймогутніших прапорів за своїм впливом на серця й уми революціонерів усіх країн, а отже, і на прапори інших держав. Щодо цього з ним можна порівняти хіба що британський Юніон Джек. Та якщо останній забезпечив свою могутність завдяки колоніальній політиці, то вплив французького прапора зумовлено тими ідеями, які він собою символізує — *свободу, рівність перед законом, демократію*.

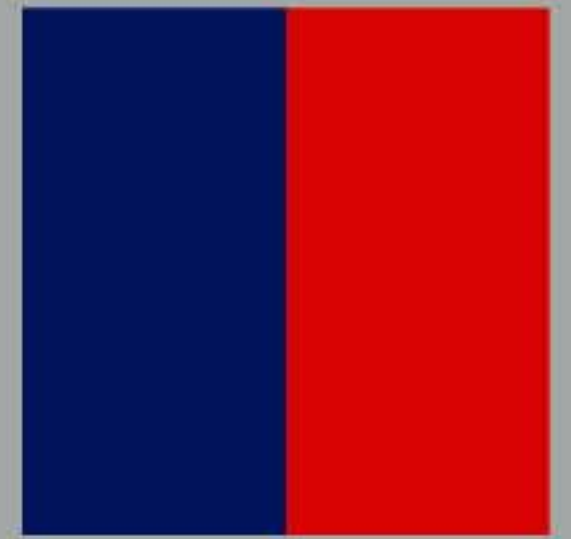
Початки триколора пов'язані з подіями 1789 року, коли французи штурмували Бастилію. Революціонери носили на своїх головах кокарди в традиційних для Парижа червоно-синіх барвах. Того самого року Установчі збори, що постали внаслідок революції, вирішили зробити національний прапор

Прапор Франції
(із 1848 р.)

Трико́лор Франції
(1790–1794 рр.)

Прапор Парижа

із дуже спрощеним дизайном, який засвідчив би світу розрив країни з минулим. За основу взяли ті самі кокарди. По центру розмістили білий колір як символ монархії, а обабіч — червоний і синій кольори прапора Парижа, що символізують народ, який контролює цю монархію через Конституцію.

Перші кілька років послідовність смуг французького прапора була інакшою: червоний, білий, синій. Потім 1794 року його вирішили поміняти на сучасний. Можливо, щоб дотримати порядок барв прапора Парижа. А можливо, просто з естетичних міркувань.

Іще одну маловідому зміну в прапорі зробили за часів Наполеона I (Бонапарта). Спершу три смуги стяга були різними завширшки — співвідношення 30:33:37. Наполеон же зробив ці смуги однаковими.

Звідтоді Франція лишень двічі відмовлялася від свого триколора, і то на не надто тривалий час. Уперше — упродовж 1814–1830 років, коли в країні відновили монархію, офіційним став прапор суціль білої барви.

Удруге трико́лор втратив статус офіційного лише на 72 дні, коли 1871 року до влади прийшла Паризька комуна. Цікаво, що й цього разу офіційний прапор був одного кольору — червоного. Саме завдяки цьому червоний почав

асоціюватися з комунізмом і став основним на прапорах СРСР і Китаю.

Іще один кульбіт із французьким прапором міг статися 1873 року. Причому ця історія стоїть у вексилології окремішньо, тому що часто прапори є наслідком якихось історичних подій, а в цьому випадку прапор став їх причиною.

Того року французи, саме переживши Паризьку комуна й Наполеона III, уже дещо стомилися від ігор у демократію й вирішили повернутися до старої доброї монархії (утім, із конституційними обмеженнями).

Правити запросили представника роду Бурбонів — графа Шамбора. Погодили всі умови, уже приготувалися до церемонії коронації... Одначе тут усе зійшло на пси останньої миті! Граф навідріз відмовився очолити країну, якщо вона не відмовиться від триколора й не поверне свій дореволюційний прапор із королівськими ліліями. Та зголоситися на це і відмовитися від прапора, який припав до душі всім, французи аж ніяк не могли.

Як компроміс депутати запропонували розташувати лілію по центру триколора на білій смузі. Лишень уявіть: символ революції і символ абсолютної монархії на одному полот-

Прапор Франції в період
відновлення монархії
(1814–1830 рр.)

Прапор Франції в ті 72 дні,
коли при владі була
Паризька комуна

Що ви несете?

нищі! Складно, чи не так? От і граф Шамбор уявити не зміг і знову відмовився. Дивовижна принциповість!

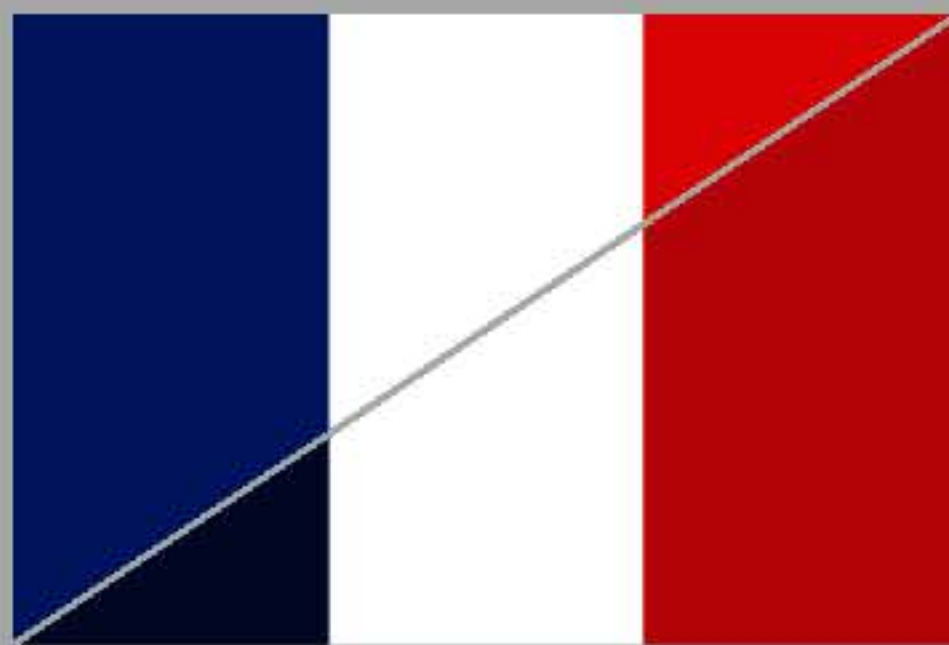
Так Франція залишилася республікою, а не стала конституційною монархією, як Велика Британія.

Мало хто знає, що у Франції насправді прийнято два прапори, а не один. До національних стандартів 1976 року ввели триколон світліших відтінків, щоб він мав ліпший вигляд на телевізійній картинці. Звідтоді і світлий, і темний прапори вважають офіційними, щоправда, світлий варіант використовують частіше.

Тож після всіх цих подій ідеї Великої французької революції, а разом із ними і французький прапор, почали свою переможну ходу світом — від Карибського моря до Африки.

Візьмімо, приміром, італійців. Італійський *tricolore* з'явився в кінці XVIII століття, коли Наполеон створив так звану Цизальпінську республіку — свою країну-сателіт на Апеннінському півострові. З прапором нової держави Бонапарт заморочувався не надто — узяв за основу свій стяг і замінив на ньому синю барву на зелену, яка була прийнята в геральдиці Міланського герцогства.

Як ми знаємо з історії, імперія Наполеона протрималася недовго. Проте цих кількох років цілком стачило, щоб італійці

Порівняння прапорів світлих і темних відтінків на триколоні Франції